

**การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น
ของเทศบาลตำบลหนองขอนกว้าง อำเภอมือง จังหวัดอุดรธานี***
**PUBLIC PARTICIPATION IN LOCAL DEVELOPMENT PLAN MAKING OF NONG KHON
KWANG SUBDISTRICT MUNICIPALITY, MUEANG DISTRICT, UDON THANI PROVINCE**

สมเกียรติ วงษ์สิงห์¹, ดนัย ลามคำ², ชิตพล วิลางาม³
Somkiat Wongsing¹, Danai Lamkham², Chittphon Wilaingam³
วิทยาลัยพินิจ^{1,2,3}
Pitchayabundit College, Thailand.^{1,2,3}
Email : namedanai@gmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นของชุมชนในเขตเทศบาลตำบลหนองขอนกว้าง อำเภอมือง จังหวัดอุดรธานี 2) เพื่อเปรียบเทียบระดับ การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นของชุมชนในเขตเทศบาลตำบลหนองขอนกว้าง อำเภอมือง จังหวัดอุดรธานี โดยจำแนกตามเพศ อายุ และระดับการศึกษา และ 3) เพื่อศึกษาแนวทางในการ มีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นของเทศบาลตำบลหนองขอนกว้าง อำเภอมือง จังหวัดอุดรธานี กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าเป็นหัวหน้าครัวเรือนในตำบลหนองขอนกว้าง อำเภอมือง จังหวัดอุดรธานี จำนวน 355 คน เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาเป็นแบบสอบถามประกอบไปด้วย 3 ส่วน และสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล คือ สถิติพรรณนาได้แก่ ค่าเฉลี่ย ร้อยละ ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน สถิติเชิงอนุมานได้แก่ t-test และ F-test

ผลการศึกษาพบว่า 1) การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายข้อ ข้อที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด ได้แก่ ประชาชนเข้าร่วมประชุมประชาคมเพื่อร่วมตัดสินใจปัญหาที่สำคัญของชุมชน รองลงมา คือ ประชาชนมีส่วนร่วมจัดเรียงลำดับความสำคัญของปัญหาตามความจำเป็นเร่งด่วนและความต้องการของชุมชน เทศบาลตำบลมีการใช้ระบบสารสนเทศเพื่อการวางแผนและประเมินผลองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นตามลำดับ และเทศบาลตำบลมีการประเมินความพึงพอใจของประชาชนด้านการบริการในภาพรวม มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.89 2) ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นของชุมชนในเขตเทศบาลตำบลหนองขอนกว้าง อำเภอมือง จังหวัดอุดรธานี โดยจำแนกตามเพศ อายุ และระดับการศึกษา เพศไม่มีความแตกต่างกันกับระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นของชุมชน ส่วนอายุ และระดับการศึกษามีความแตกต่างกันกับระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นของชุมชนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 3) แนวทางในการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่นได้แก่ การส่งเสริมให้ประชาชนมีส่วน

ร่วมในการกำหนดนโยบายและวางแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมทั้งในระดับชาติและระดับท้องถิ่น สนับสนุนการมีส่วนร่วมของประชาชน ในการตัดสินใจทางการเมือง การวางแผนพัฒนาทางเศรษฐกิจ และสังคม รวมทั้งการจัดทำบริการสาธารณะ และการมีส่วนร่วมของประชาชน ในการตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐทุกระดับในรูปแบบองค์กรทางวิชาชีพหรือตามสาขา อาชีพที่หลากหลายหรือรูปแบบอื่น

คำสำคัญ : 1. การมีส่วนร่วม 2. ประชาชน 3. แผนพัฒนาท้องถิ่น 4. เทศบาล

ABSTRACT

The objectives of this research were 1) to study the level on participation of people in the local development plan making in the area of Nong Khon Kwang Subdistrict of Muang District in Udon Thani Province, 2) to compare the level on participation of people in the local development plan making in the area of Nong Khon Kwang Subdistrict of Muang District in Udon Thani Province by dividing on gender, age and educational level and 3) to study the guidelines on participation of people in the local development plan making in the area of Nong Khon Kwang Subdistrict of Muang District in Udon Thani Province. The samples using for study were 355 persons from the chiefs of families in Nong Khon Kwang Subdistrict of Muang District in Udon Thani Province. The instruments using for the study were 3 rating scales questionnaires. The statistics using for data analysis were descriptive statistics included mean, percentage and standard deviation. The estimating statistics included t-test and F-test.

The results of findings were as follows: 1) for overall on participation of people in the local development plan making was in high level. Considering on each point, it was founded that the highest level was on the meeting of people for joining on decision of important problems for communities. The next were on performance of lining the important problems on priority and the needs of communities. And, the least levels were on using of system of information for planning and estimation of local administrative organization and for overall of estimation for satisfaction of people on services. 2) the result of comparative analysis on participation of people for local development plan making of communities in the area of Nong Khon Kwang Subdistrict municipality in Muang District of Udon Thani Province by dividing on gender, age and educational level was not different. But the age and educational level were different from the level on participation of people for local development plan making of communities at the statistical significance for 0.05 level. 3) Guidelines for public participation in local development include: Encouraging people to participate in policy making and planning for economic and social development at both the national and local levels. Support public participation in political decisions Planning for economic

and social development, including the provision of public services and public participation to examine the use of state power at all levels in the form of professional organizations or sectors. Various careers or other forms.

Keywords : 1. Participation 2. People 3. Local development plan 4. Municipality

1. ความสำคัญและที่มาของปัญหาที่ทำการวิจัย

นับตั้งแต่ประเทศไทยเปลี่ยนระบอบการปกครองเป็นประชาธิปไตย ในปี พ.ศ.2475 และมีรัฐธรรมนูญเป็นหลักในการปกครองประเทศ บุคคลที่มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับรัฐธรรมนูญอย่างแท้จริงนั้นส่วนใหญ่เป็นบุคคลที่มีอำนาจหน้าที่เกี่ยวข้องทางการเมือง ส่วนประชาชนซึ่งเป็นองค์ประกอบที่สำคัญของการปกครองระบอบประชาธิปไตย มีเพียงจำนวนน้อยที่มีความรู้ความเข้าใจในรัฐธรรมนูญอย่างแท้จริง ประชาชนส่วนใหญ่นอกจากจะขาดความรู้ความเข้าใจแล้ว ยังไม่เห็นถึงความสำคัญของรัฐธรรมนูญที่เป็นกฎหมายสูงสุด หรือเป็นหลักในการปกครองประเทศ หรือก่อให้เกิดผลกระทบหรือเกิดการเปลี่ยนแปลงต่างๆ ทางการเมืองการปกครอง โดยอาจกล่าวได้ว่าประชาชนชาวไทยยังขาดคุณภาพ ขาดความสำนึกทางการเมืองที่ดี การร่างรัฐธรรมนูญแต่ละฉบับของประเทศไทยที่ผ่านมา ประชาชนไม่เคยเข้าไปมีส่วนร่วมอย่างแท้จริงทั้งที่บทบาทของประชาชนในการร่างรัฐธรรมนูญ เป็นสิ่งสำคัญอย่างยิ่งในรูปแบบการปกครองระบอบประชาธิปไตยเนื่องจากการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในรูปแบบต่างๆ ทั้งการไปใช้สิทธิลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง การลงสมัครรับเลือกตั้ง การรณรงค์หาเสียงเลือกตั้ง การแสดงประชามติ การดูแลเอาใจใส่ต่อการปฏิบัติหน้าที่ของตัวแทนของตนในองค์กรทางการเมือง การแสดงความคิดเห็นทางการเมือง การปฏิบัติตามหน้าที่พลเมืองของประเทศในลักษณะต่างๆ ล้วนแต่เป็นพื้นฐานสำคัญของพฤติกรรมทางการเมืองของประชาชน ที่สอดคล้องกับระบอบประชาธิปไตย (บรรเจิด ชุนตระกูล, 2556) เนื่องจากจะช่วยให้ประชาชนเกิดความเข้าใจอย่างถูกต้อง ตลอดจนเกิดความสำนึกและเล็งเห็นความสำคัญในเรื่องของสิทธิและหน้าที่ทางการเมือง รวมทั้งกระตุ้นให้เกิดความกระตือรือร้นที่จะใช้สิทธิหรือปฏิบัติตามหน้าที่ของตนให้ถูกต้องและสมบูรณ์มากที่สุด โดยเล็งเห็นถึงผลประโยชน์ของส่วนรวมเป็นสำคัญ

เทศบาล ถือได้ว่าเป็นองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นประเภทหนึ่งที่มีความใกล้ชิดกับประชาชนหรือชุมชน เป็นหน่วยงานที่สามารถตอบสนองหรือให้บริการกับประชาชนหรือชุมชนในท้องถิ่นได้ เนื่องจาก เทศบาลมีงบประมาณ พนักงาน เป็นของตนเอง อีกทั้งกฎหมายยังกำหนดอำนาจหน้าที่ให้เทศบาลสามารถ บริหารงานได้ด้วยคามอิสระ (บรรศักดิ์ อูวรรณโณ และคณะ, 2552) ดังนั้นการบริหารงานของเทศบาลจะมีประสิทธิภาพหรือไม่ขึ้นอยู่กับประชาชนในท้องถิ่นเองจะต้องเข้าไปมีส่วนร่วมในการบริหารงาน ตำบลหนองขอนกว้างอยู่ในเขตปกครองของเทศบาลตำบลหนองขอนกว้าง ซึ่งเทศบาลมีส่วนสำคัญในการพัฒนาประชาธิปไตย รวมทั้งการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นทั้งในด้านเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม เทศบาลตำบล จะเป็นกลไกการบริหารการจัดการในเขตตำบลเพื่อรักษาผลประโยชน์ของประชาชนอย่างแท้จริง แต่ปัจจุบันเทศบาลตำบลหลายแห่งประสบปัญหาในการมีส่วนร่วมของประชาชน ส่วนมากยังขาดการมีส่วนร่วมทางการเมือง และขาดสำนึกความเป็น

พลเมือง เนื่องมาจากนักการเมืองเมื่อได้รับการเลือกตั้งแล้ว จะไม่เข้าถึงประชาชน ไม่ชี้แจงการทำงาน หรือไม่ให้ประชาชนเข้าไปมีส่วนร่วมในการพัฒนาท้องถิ่นของตนเอง

การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นของเทศบาลตำบลหนองขอนกว้าง อำเภอเมือง จังหวัดอุดรธานี นั้นเป็นทั้งเป้าหมายและวิธีการของการพัฒนาท้องถิ่นในการยกระดับคุณภาพชีวิตของประชาชนและโครงการพัฒนาท้องถิ่นต่างๆ ล้วนต้องอาศัยการเข้ามามีส่วนร่วมของประชาชนในกิจกรรมการพัฒนาทุกขั้นตอนโดยตระหนักดีว่า การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นเป็นสิ่งที่จำเป็นในการประสานโครงการในการพัฒนาท้องถิ่นตามแผนงานต่างๆให้ตรงกับความต้องการของประชาชนได้มากที่สุด และเป็นส่วนหนึ่งในการพัฒนาการมีสมรรถนะทางการเมืองของประชาชนให้เพิ่มมากขึ้น บทบาทของประชาชนในโครงการพัฒนาท้องถิ่น ประชาชนจะเป็นผู้ริเริ่ม ผู้เสนอแนะ ผู้ค้นหาปัญหา รับรู้ปัญหาที่เกิดขึ้น และการวางแผนแก้ไขปัญหาลงมือจนประเดิมผลโครงการด้วยตัวประชาชนเอง ประชาชนไม่ได้เป็นเพียงผู้รับทราบเป้าหมายหรือผู้กระทำการตามที่รัฐบาลกำหนดไว้เท่านั้น การสนับสนุนให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นด้านต่างๆ นั้นเป็นการเสริมสร้างประชาธิปไตยขั้นพื้นฐานในระดับท้องถิ่นและนำไปสู่การมีส่วนร่วมและการเปลี่ยนแปลงทางการเมืองในระดับประเทศต่อไปได้

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

- 2.1 เพื่อศึกษาระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นของชุมชนในเขตเทศบาลตำบลหนองขอนกว้าง อำเภอเมือง จังหวัดอุดรธานี
- 2.2 เพื่อเปรียบเทียบระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นของชุมชนในเขตเทศบาลตำบลหนองขอนกว้าง อำเภอเมือง จังหวัดอุดรธานี โดยจำแนกตามเพศ อายุ และระดับการศึกษา
- 2.3 เพื่อศึกษาแนวทางในการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นของเทศบาลตำบลหนองขอนกว้าง อำเภอเมือง จังหวัดอุดรธานี

3. ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย

- 3.1 ทำให้ทราบถึงระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่นของเทศบาลตำบลหนองขอนกว้าง อำเภอเมือง จังหวัดอุดรธานี
- 3.2 ข้อมูลที่ได้สามารถนำไปเป็นแนวทางในการพัฒนาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่นของเทศบาลตำบลหนองขอนกว้าง อำเภอเมือง จังหวัดอุดรธานี ให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น
- 3.3. ข้อมูลที่ได้สามารถนำไปใช้ประโยชน์เป็นแนวทางในการพัฒนาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่นขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นอื่นต่อไป

4. วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้ผู้วิจัยได้กำหนดรูปแบบการวิจัยแบบผสมผสาน (Mixed Method Research) โดยประกอบด้วยการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) โดยใช้ วิธีการวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Research) มีการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสอบถาม (Questionnaire) โดยมี

วิธีการดำเนินการวิจัย ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ครั้วเรือนในตำบลหนองขอนกว้าง อำเภอมือง จังหวัดอุดรธานี จำนวน 3,459 ครั้วเรือน (ข้อมูลจากแผนพัฒนาท้องถิ่น 5 ปี (2566 – 2570) ของเทศบาลตำบลหนองขอนกว้าง) กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ หัวหน้าครั้วเรือนในตำบลหนองขอนกว้าง อำเภอมือง จังหวัดอุดรธานี จำนวน 355 คน การกำหนดกลุ่มตัวอย่างจากสูตรของยามาเน่ (Yamane, 1967) ซึ่งหลังจากได้กลุ่มตัวอย่างแต่ละหมู่บ้าน ผู้วิจัยได้ใช้วิธีจับฉลากในหมู่บ้านเพื่อให้ได้บุคคลที่เป็นหัวหน้าครั้วเรือนที่อาศัยอยู่จริง เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ใช้ข้อมูลทุติยภูมิ ได้แก่ กฎหมาย ระเบียบ เอกสารงานทางวิชาการเพื่อนำมาเป็นการวิเคราะห์ และข้อมูลปฐมภูมิซึ่งได้จากการสอบถามกลุ่มตัวอย่าง และกลุ่มเป้าหมายที่เกี่ยวข้อง โดยจำแนกเป็นแบบสอบถาม เพื่อศึกษาพฤติกรรมการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่นของเทศบาลตำบลหนองขอนกว้าง อำเภอมือง จังหวัดอุดรธานี และแบบสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง (Semi-structured Interview) เพื่อเสนอแนะการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่นของเทศบาลตำบลหนองขอนกว้าง อำเภอมือง จังหวัดอุดรธานี โดยการจัดเวทีประชาคม (The Community forum) มีเครื่องมือ โดยใช้แบบสอบถามมี 3 ตอน ดังนี้ ตอนที่ 1 แบบสอบถามเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามลักษณะแบบสอบถามเป็นแบบตรวจสอบรายการ (check-list) ประกอบด้วย เพศ และระดับการศึกษา ตอนที่ 2 การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นของเทศบาลตำบลหนองขอนกว้าง อำเภอมือง จังหวัดอุดรธานี ประกอบด้วย 4 ด้าน ได้แก่ ด้านการมีส่วนร่วมตัดสินใจ ด้านการมีส่วนร่วมดำเนินการ ด้านการมีส่วนร่วมรับผลประโยชน์ และด้านการมีส่วนร่วมประเมินผล ตอนที่ 3 ข้อเสนอแนะทางการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาของเทศบาลตำบลหนองขอนกว้าง อำเภอมือง จังหวัดอุดรธานี ลักษณะแบบสอบถามเป็นแบบปลายเปิด การเก็บรวบรวมข้อมูล 1) ศึกษาข้อมูลจากเอกสาร ผลงานวิจัย และสัมภาษณ์ผู้นำชุมชน ผู้ใหญ่บ้าน ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน กำนัน เพื่อกำหนดกรอบเนื้อหาในการสร้างแบบสอบถาม 2) จัดทำแบบสอบถามที่ประกอบด้วยคำถามที่ต้องการเพื่อตอบวัตถุประสงค์ของการวิจัยให้ครบถ้วนและครอบคลุมเนื้อหา 3) ผู้ศึกษาทำการตรวจสอบเครื่องมืออีกครั้งหนึ่งในขั้นตอนนี้ตรวจสอบความครอบคลุมของเนื้อหา ความเข้าใจของภาษา ความเข้าใจตรงกันของคำถาม 4) นำแบบสอบถามให้ผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 ท่าน ตรวจสอบ 5) นำแบบสอบถามที่ปรับปรุงแก้ไขแล้วเสนอต่อผู้เชี่ยวชาญประเมินความสอดคล้องของข้อคำถาม (IOC) โดยผู้เชี่ยวชาญมีจำนวน 3 ท่านนำเครื่องมือที่ได้จากผู้เชี่ยวชาญมาหาค่าความเที่ยงตรงของแบบสอบถาม (Content Validity) โดยคำนวณหาค่า IOC โดยคัดเลือกข้อที่มีค่า IOC ตั้งแต่ 0.67 เป็นต้นไป เป็นข้อที่นำไปใช้ได้ 6) นำแบบสอบถามที่ได้จากการปรับปรุงแก้ไขของผู้เชี่ยวชาญเสนอคณะกรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์ตรวจสอบแล้ว ไปทดลองใช้ (Try out) กับประชาชนที่อาศัยอยู่ในชุมชนเทศบาลตำบลหนองนาคำ อำเภอมือง จังหวัดหนองอุดรธานี จำนวน 30 คน 7) วิเคราะห์แบบสอบถาม โดยวิเคราะห์หาค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามทั้งฉบับ ด้วยวิธีหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบัค (Cronbach's Alpha Coefficient) (ทองใบสุดชาติ, 2549) ซึ่งจากการวิเคราะห์ผลได้ค่าเท่ากับ 0.95 8) นำเครื่องมือที่ปรับปรุงแก้ไขสมบูรณ์แล้วไปเก็บรวบรวมกับกลุ่มตัวอย่างต่อไป การวิเคราะห์ข้อมูลในการศึกษาครั้งนี้ใช้การวิเคราะห์ด้วยสถิติ ดังนี้ 1) การวิเคราะห์สถิติพรรณนา หรือค่าสถิติพื้นฐาน ได้แก่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน สำหรับข้อมูลทั่วไปและระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น

ของเทศบาลตำบลหนองขอนกว้าง อำเภอเมือง จังหวัดอุดรธานี 2) สถิติเชิงอนุมาน t-test และF-test และเปรียบเทียบความแตกต่างรายคู่ด้วยวิธีของเชฟเฟ (Sheffe's Method) สำหรับเปรียบเทียบระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นของชุมชนในเขตเทศบาลตำบลหนองขอนกว้าง อำเภอเมือง จังหวัดอุดรธานี โดยจำแนกตามเพศ อายุ และระดับการศึกษา

5. ผลการวิจัย

5.1 การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.10$, S.D. = .70) เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด ได้แก่ ประชาชนเข้าร่วมประชุมประชาคมเพื่อร่วมตัดสินใจปัญหาที่สำคัญของชุมชน ($\bar{X} = 4.56$, S.D. = .51) รองลงมาคือประชาชนมีส่วนร่วมจัดเรียงลำดับความสำคัญของปัญหาตามความจำเป็นเร่งด่วนและความต้องการของชุมชน ($\bar{X} = 4.36$, S.D. = .73) และข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดคือเทศบาลมีการใช้ระบบสารสนเทศเพื่อการวางแผนและประเมินผลองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (e-plan) ($\bar{X} = 3.85$, S.D. = .77) และเทศบาลมีการประเมินความพึงพอใจของประชาชนด้านการบริการในภาพรวม ($\bar{X} = 3.89$, S.D. = .74)และวิเคราะห์ออกเป็นรายด้านได้ดังนี้

ด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจพบว่าโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.21$, S.D. = .62) เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่าข้อที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด ได้แก่ประชาชนเข้าร่วมประชุมประชาคมเพื่อร่วมตัดสินใจปัญหาที่สำคัญของชุมชน ($\bar{X} = 4.56$, S.D. = .51) รองลงมาคือประชาชนมีส่วนร่วมจัดเรียงลำดับความสำคัญของปัญหาตามความจำเป็นเร่งด่วนและความต้องการของชุมชน ($\bar{X} = 4.36$, S.D. = .73) รองลงมาคือ และน้อยที่สุดคือเทศบาลได้เปิดโอกาสให้ประชาชนร่วมเป็นคณะกรรมการชุดต่างๆ เพื่อพิจารณาติดตามและประเมินผลการดำเนินงานของเทศบาล ($\bar{X} = 4.04$, S.D. = .63) และเทศบาลได้เปิดโอกาสให้ประชาชนร่วมเป็นคณะกรรมการชุดต่างๆ เพื่อพิจารณาโครงการในแผนพัฒนาชุมชนมาบรรจุในแผนพัฒนาสี่ปี ($\bar{X} = 4.07$, S.D. = .60)

ด้านการมีส่วนร่วมดำเนินการพบว่าโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.10$, S.D. = .76) เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่าข้อที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุดได้แก่ประชาชนมีส่วนร่วมในการดูแลสาธารณูปโภค เช่น ถนน ไฟฟ้า ศาลาอเนกประสงค์ เป็นต้น ($\bar{X} = 4.29$, S.D. = 1.18) รองลงมาคือประชาชนมีส่วนร่วมเป็นกรรมการในการดำเนินงานตามโครงการ หรือกิจกรรมของเทศบาลตำบล ($\bar{X} = 4.27$, S.D. = .60) และน้อยที่สุดคือเทศบาลมีการประกาศใช้แผนยุทธศาสตร์การพัฒนาได้อย่างถูกต้องตามระเบียบกระทรวงมหาดไทย ($\bar{X} = 3.98$, S.D. = .83) และเทศบาลมีการวางแผนการดำเนินงานโครงการหรือกิจกรรมตามแผนพัฒนาท้องถิ่น 5 ปี ($\bar{X} = 4.01$, S.D. = .70)

ด้านการมีส่วนร่วมรับผลประโยชน์พบว่าโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.11$, S.D. = .75) เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่าข้อที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุดได้แก่เทศบาลได้ร่วมกับประชาชนจัดทำโครงการหรือกิจกรรมที่เกี่ยวกับงาน ด้านการแก้ไขปัญหาคความยากจน เช่น การส่งเสริมอาชีพและการฝึกอบรมอาชีพให้กับประชาชน ($\bar{x} = 4.23$, S.D. = .71) รองลงมาคือเทศบาลได้ร่วมกับประชาชนจัดทำโครงการหรือกิจกรรมที่เกี่ยวกับงานด้านการศึกษา ศาสนา กีฬา และกิจกรรมเยาวชนให้กับประชาชนในท้องถิ่น ($\bar{X} = 4.16$, S.D. = .68) และน้อยที่สุดคือเทศบาลได้ให้เงินหรือจ่ายค่าตอบแทนหรือมอบของรางวัลให้แก่ประชาชนที่ได้เข้าร่วมกิจกรรม ($\bar{X} = 4.05$, S.D. = .74)

ด้านการมีส่วนร่วมประเมินผลพบว่าโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.01$, S.D.= .68) เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่าข้อที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุดได้แก่เทศบาลมีการประเมินความพึงพอใจของประชาชนต่อการดำเนินงานในแต่ละยุทธศาสตร์ ($\bar{X} = 4.11$, S.D.= .65) รองลงมาคือเทศบาลได้ให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการวางแผนตรวจสอบการปฏิบัติงานตามแผนประจำปี ($\bar{X} = 4.10$, S.D.= .67) และน้อยที่สุดคือเทศบาลมีการใช้ระบบสารสนเทศเพื่อการวางแผนและประเมินผลองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (e-plan) ($\bar{X} = 3.85$, S.D.= .77)

5.3 แนวทางในการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่นจากข้อคำถามปลายเปิด ในแบบสัมภาษณ์เกี่ยวกับข้อเสนอแนะการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่นของชุมชนในเขตเทศบาลตำบลหนองขอนกว้าง อำเภอเมือง จังหวัดอุดรธานี สรุปได้ดังนี้ 1) ส่งเสริมให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบายและวางแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมทั้งในระดับชาติและระดับท้องถิ่น 2) สนับสนุนการมีส่วนร่วมของประชาชน ในการตัดสินใจทางการเมือง การวางแผนพัฒนาทางเศรษฐกิจ และสังคม รวมทั้งการจัดทำบริการสาธารณะ 3) สนับสนุนการมีส่วนร่วมของประชาชนในการตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐทุกระดับในรูปแบบองค์กรทางวิชาชีพหรือตามสาขา อาชีพที่หลากหลายหรือรูปแบบอื่น 4) ส่งเสริมให้ประชาชนมีความเข้มแข็งในทางการเมือง และจัดให้มีกฎหมายจัดตั้งกองทุนพัฒนาการเมืองภาคพลเมืองเพื่อช่วยเหลือการ ดำเนินกิจกรรมสาธารณะของชุมชน รวมทั้งสนับสนุนการดำเนินการของกลุ่มประชาชนที่รวมตัวกันในลักษณะเครือข่าย ทุกรูปแบบ ให้สามารถแสดงความคิดเห็นและเสนอความต้องการของชุมชนในพื้นที่ 5) ส่งเสริมและให้การศึกษาแก่ประชาชนที่เกี่ยวกับการพัฒนาการเมืองและการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข รวมทั้งส่งเสริมให้ประชาชนได้ใช้สิทธิเลือกตั้งโดยสุจริตและเที่ยงธรรม

6. อภิปรายผลการวิจัย

6.1 การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.10$, S.D.= .70) เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด ได้แก่ประชาชนเข้าร่วมประชุมประชาคมเพื่อร่วมตัดสินใจปัญหาที่สำคัญของชุมชน ($\bar{X} = 4.56$, S.D.= .51) และข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดคือเทศบาลมีการใช้ระบบสารสนเทศเพื่อการวางแผนและประเมินผลองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (e-plan) ($\bar{X} = 3.85$, S.D.= .77) ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ นาถนภา กอบวิยะกรณ (2560) ที่พบว่าปัจจัยในการจัดทำแผนชุมชนขององค์การบริหารส่วนตำบลหินเหล็กไฟ อำเภอหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ พบว่า โดยรวมมีการปฏิบัติการอยู่ในระดับมาก และมีการปฏิบัติการอยู่ในระดับมากทุกด้าน เรียงตามลำดับดังนี้ ความรู้ความเข้าใจ การจัดเวทีประชาคม วิทยากรกระบวนการ การสื่อสาร และการวิเคราะห์ศักยภาพชุมชน (SWOT) 3. การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนชุมชนขององค์การบริหารส่วนตำบลหินเหล็กไฟ อำเภอหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ พบว่า โดยรวมมีส่วนร่วมอยู่ในระดับมาก เรียงตามลำดับดังนี้ การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ การมีส่วนร่วมในผลประโยชน์ และการมีส่วนร่วมในการปฏิบัติและมีส่วนร่วมอยู่ในระดับปานกลาง ได้แก่ การมีส่วนร่วมในการติดตามและประเมินผล และยังสอดคล้องกับการศึกษาของ บรรเจิด ชุนตระกูล(2556) ที่พบว่าพบว่าระดับการมีส่วนร่วมของผู้นำชุมชนในการจัดทำแผนพัฒนาสามปีเทศบาลตำบลลานหอย อำเภอบ้านด่านลานหอย จังหวัดสุโขทัย โดยภาพรวมทั้ง 4 ด้านมีส่วน

ร่วมในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านที่อยู่ในอันดับที่ 1 คือ ด้านการมีส่วนร่วมในการลงทุนและปฏิบัติงาน อันดับรองลงมา คือ ด้านการมีส่วนร่วมในการติดตามและประเมินผลงาน ด้านการมีส่วนร่วมในการค้นหาปัญหาและสาเหตุของปัญหา และอันดับท้ายสุดคือ การมีส่วนร่วมในการวางแผนดำเนินกิจกรรม

6.2 ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นของชุมชนในเขตเทศบาลตำบลหนองขอนกว้าง อำเภอเมือง จังหวัดอุดรธานี โดยจำแนกตามอายุและระดับการศึกษา พบว่าอายุและระดับการศึกษามีความแตกต่างกันกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นของชุมชนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของพระกิตติชัย ปญญธโร (2557) ที่พบว่าการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาแผนยุทธศาสตร์ขององค์การบริหารส่วนตำบลท่าโพธิ์ อำเภอเมือง จังหวัดพิษณุโลก จำแนก ตามปัจจัยส่วนบุคคลได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ และรายได้ต่อเดือน พบว่าประชาชนที่มีอายุ ระดับการศึกษา อาชีพ และรายได้ต่อเดือน ต่างกันมีความคิดเห็นต่อ การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาแผนยุทธศาสตร์ขององค์การบริหารส่วนตำบลท่าโพธิ์ อำเภอเมือง จังหวัดพิษณุโลก แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 ปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการ พัฒนาแผนยุทธศาสตร์ขององค์การบริหารส่วนตำบลท่าโพธิ์ อำเภอเมือง จังหวัดพิษณุโลก พบว่า ประชาชนขาดการมีส่วนร่วมในการมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนยุทธศาสตร์ที่องค์การบริหารส่วนตำบล จัดขึ้น เพราะขาดการประชาสัมพันธ์ข้อมูลข่าวสารการจัดทำแผนให้มีความรู้ความเข้าใจ สร้าง จิตสำนึกการรักท้องถิ่น ความสามัคคีในชุมชน ให้เห็นความสำคัญของการจัดทำแผนยุทธศาสตร์ เพื่อ สร้างแรงจูงใจให้มาร่วมตัดสินใจในแผนต่างๆ ของ อบต. ควรเปิดโอกาสให้ประชาชนหรือชุมชนเข้ามามี ส่วนร่วมในการวางแผนกับองค์การบริหารส่วนตำบล ซึ่งประกอบด้วยการกำหนดระเบียบหรือ หลักเกณฑ์การปฏิบัติที่ชัดเจนไว้สำหรับให้ องค์การบริหารส่วนตำบลถือปฏิบัติ หรือการที่จะ ดำเนินงานในเรื่องใดนั้นต้องให้ประชาชนหรือชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมด้วยกระบวนการประชาคม ประชาพิจารณ์ หรือประชาคมติ เพื่อให้การวางแผนมีความสอดคล้องและเหมาะสมกับปัญหา ความ ต้องการของประชาชน ปัญหา ประชาชนในพื้นที่มีการแบ่งข้างกัน มีความคิดเห็นไม่ตรงกัน ไม่ เหมือนกันจึงไม่ให้ความร่วมมือในการท ากิจกรรมหรือโครงการต่างๆ ของ อบต.และยังสอดคล้องกับการศึกษาของนาถนภา กอบวิยะกรณ (2560) ที่พบว่า ลักษณะส่วนบุคคลมีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนชุมชนขององค์การบริหารส่วนตำบลหินเหล็กไฟ อำเภอหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ได้แก่ อาชีพ มีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.001 สถานภาพ และอายุ มีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.01 และระดับการศึกษามีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05 5.ปัจจัยในการจัดทำแผนชุมชนมีความสัมพันธ์เชิงเหตุ-ผลกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนชุมชนขององค์การบริหารส่วนตำบลหินเหล็กไฟ อำเภอหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.001

6.3 แนวการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่นของเทศบาลตำบลหนองขอนกว้าง อำเภอเมือง จังหวัดอุดรธานี ด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ ควรสำรวจปัญหา ความเดือดร้อน ความต้องการของประชาชน ลงมติเสียงส่วนมากในการเสนอโครงการต่างๆ ประชาสัมพันธ์อย่างต่อเนื่อง และจัดประชุมหรือเปิดเวทีให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการพัฒนาแผนพัฒนาท้องถิ่นของ

เทศบาลตำบล ด้านการมีส่วนร่วมดำเนินการ ควรจัดประชุมหรือประชาสัมพันธ์ให้ประชาชนได้ทราบ แผนฯและมีส่วนร่วมในการดำเนินงานโครงการ จัดประชุมเพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกัน เสนอปัญหา ความต้องการ แสดงความคิดเห็นเสนอแนะระหว่างดำเนินการตามแผนยุทธศาสตร์ของเทศบาลตำบล ด้านการมีส่วนร่วมรับผลประโยชน์ ควรหาแนวทางให้คนในชุมชนให้มีรายได้ ให้มีงานทำ ให้มีอาชีพ เสริม สร้างความรักความสามัคคีกันในชุมชน ดูแลผลประโยชน์ของชุมชนให้เกิดประโยชน์สูงสุดต่อ ประชาชนทุกคน และพัฒนาด้านสาธารณูปโภค และด้านการมีส่วนร่วมประเมินผล ควรให้ประชาชน ร่วมประเมินผลและติดตามแผนฯ จัดเวทีให้ประชาชนมีส่วนร่วมประเมินผล จัดกิจกรรมพบปะกัน ประชาชนกลุ่มย่อย แบบสอบถามความพึงพอใจ และนำผลการประเมินมาปรับปรุงพัฒนาแผน ยุทธศาสตร์ของเทศบาลตำบลครั้งต่อไปอย่างจริงจัง ทั้งนี้เนื่องจาก การมีส่วนร่วม เป็น กระบวนการแลกเปลี่ยนข้อมูลและการตัดสินใจต่างๆ เกี่ยวกับ โครงการที่ เหมาะสมและเป็นที่ ยอมรับร่วมกันทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องในกระบวนการนี้ตั้งแต่แรก จนถึงติดตาม และประเมินผล เพื่อให้เกิดความเข้าใจและเรียนรู้การปรับเปลี่ยนโครงการร่วมกัน ซึ่งเป็นประโยชน์ต่อทุกฝ่าย โดยมี รูปแบบของการมีส่วนร่วมของประชาชน ได้แก่ การรับรู้ข่าวสาร (Public Information) การ ปรัชชาหารือ (Public Consultation) และการประชุมรับฟังความคิดเห็น (Public Meeting) ซึ่ง สอดคล้องกับงานวิจัยของ พระกิตติชัย ปณญารโธ (สินคง) (2557) ได้ทำการศึกษา เรื่อง การมีส่วน ร่วมของประชาชนในการพัฒนาแผนยุทธศาสตร์ ขององค์การบริหารส่วนตำบลท่าโพธิ์ อำเภอเมือง จังหวัดพิษณุโลก ผลการศึกษาพบว่า แนวทางการจัดทำแผนยุทธศาสตร์ขององค์การบริหารส่วนตำบล จะสามารถบรรลุ เป้าหมายได้นั้น ต้องได้รับความร่วมมือจากประชาชนเข้ามาร่วมตัดสินใจ วางแผน ดำเนินการ และ ติดตามประเมินผล เพราะโครงการแต่ละโครงการ ก็ล้วนมาจากความต้องการของ ประชาชนในพื้นที่ การดำเนินการโครงการต่างๆของ อบต. ไม่สามารถจัดทำได้เต็มที่อันเนื่องมาจาก งบประมาณที่มีอยู่จำกัดในแต่ละปีความต่อเนื่องของโครงการเพราะมีการเปลี่ยนแปลงของการเมือง ท้องถิ่น บุคลากรที่ มิใช่เพียงพอกฎธรรมชาติ

7. องค์ความรู้ใหม่

จากการศึกษาผู้วิจัยได้เห็นบทบาทของประชาชนในการมีส่วนโครงการพัฒนาท้องถิ่น ประชาชนจะเป็นผู้ริเริ่ม ผู้เสนอแนะ ผู้ค้นหาปัญหา รับรู้ปัญหาที่เกิดขึ้น และการวางแผนแก้ไขปัญหา ตลอดจนประเมินผลโครงการด้วยตัวประชาชนเองประชาชนไม่ได้เป็นเพียงผู้รับทราบเป้าหมายหรือ ผู้กระทำการตามที่รัฐบาลกำหนดไว้เท่านั้น การสนับสนุนให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการจัดทำ แผนพัฒนาท้องถิ่นด้านต่างๆ นั้นเป็นการเสริมสร้างประชาธิปไตยขั้นพื้นฐานในระดับท้องถิ่นและ นำไปสู่การมีส่วนร่วมและการเปลี่ยนแปลงทางการเมืองในระดับประเทศต่อไป

8. ข้อเสนอแนะ

8.1 ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

8.1.1 ควรเป็นผู้ที่สนับสนุนและให้ความช่วยเหลือแก่ผู้นำชุมชนในการประชาสัมพันธ์ และสร้างความเข้าใจกับประชาชนให้ตระหนักถึงความสำคัญและความจำเป็นในบทบาทหน้าที่และ ประโยชน์ของการมีส่วนร่วมและการแสดงความคิดเห็นในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นของประชาชน

ว่าแผนพัฒนาท้องถิ่นเป็นหน้าที่ที่ต้องร่วมกันคิดร่วมตัดสินใจ เพื่อกำหนดอนาคตและหาทางเลือกที่ดีที่สุดของหมู่บ้านร่วมกัน ไม่ใช่เป็นหน้าที่ของหน่วยงานหรือส่วนราชการเพียงฝ่ายเดียว

8.2 ข้อเสนอแนะสำหรับผู้ปฏิบัติ

8.2.1 ควรเป็นผู้ที่เปิดโอกาสและสร้างเวทีสำหรับการแสดงความคิดเห็นของประชาชน โดยเฉพาะผู้นำชุมชนให้มากขึ้นและมีความครอบคลุมทุกประเด็นที่เกี่ยวข้องกับการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นทุกระดับ

8.2.2 ควรสร้างความเข้าใจร่วมกันระหว่างประชาชน ผู้นำชุมชนและหน่วยงานที่มีส่วนเกี่ยวข้องในพื้นที่ ในการจัดทำแผนงาน โครงการ การจัดสรรงบประมาณและบุคลากร เพื่อให้มีการใช้ทรัพยากรของท้องถิ่นให้เกิดประโยชน์มากที่สุด ลดความเสี่ยงด้านผลกระทบต่างๆ และช่วยลดปัญหาการทำงานที่ซ้ำซ้อน

8.2.3 ควรมีการแก้ไขปรับปรุงแผนพัฒนาท้องถิ่นอย่างต่อเนื่องเป็นประจำ เพื่อให้มีการกำหนดแนวทางการใช้ทรัพยากรเพื่อการพัฒนาท้องถิ่นให้สอดคล้องกับสถานการณ์ในปัจจุบัน

8.3 ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยต่อไป

8.3.1 ควรมีการศึกษาปัญหา อุปสรรค ปัจจัย ทศนคติและแรงจูงใจที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมของผู้นำชุมชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น เพื่อเป็นแนวทางในการปรับปรุง พัฒนา และสามารถแก้ปัญหาได้อย่างมีประสิทธิภาพให้ดียิ่งขึ้น

8.3.2 ควรมีการศึกษาเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของผู้นำชุมชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นระหว่างเทศบาลตำบลหนองขอนกว้างกับเทศบาลตำบลอื่นๆ ที่มีขนาดใกล้เคียงกัน เพื่อให้เห็นข้อแตกต่างและนำข้อแตกต่างที่ได้รับมาปรับปรุงแก้ไข ให้การจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นเกิดประสิทธิภาพสูงสุดต่อไป

9. เอกสารอ้างอิง

- บรรเจิด ฮุนตระกูล. (2556). การมีส่วนร่วมของผู้นำชุมชนในการจัดทำแผนพัฒนาสามปีของเทศบาล ตำบลลานหอย อำเภอบ้านด่านลานหอย จังหวัดสุโขทัย. สุโขทัย : เทศบาลตำบลลานหอย อำเภอบ้านด่านลานหอย จังหวัดสุโขทัย.
- บวรศักดิ์ อุวรรณโณ และคณะ. (2552). การมีส่วนร่วมของประชาชนในกระบวนการนโยบายสาธารณะ. นนทบุรี : สถาบันพระปกเกล้าและมูลนิธิเอเซีย.
- พระกิตติชัย ปัญญาธโร. (2556). การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาเทศบาลศึกษาเปรียบเทียบเทศบาลนครขอนแก่นกับเทศบาลเมืองกาฬสินธุ์. วิทยานิพนธ์ปริญญาพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- สุชาติ ประสิทธิ์รัฐสินธุ์. (2550). ระเบียบวิธีการวิจัยทางสังคมศาสตร์. พิมพ์ครั้งที่ 14. กรุงเทพมหานคร : ห้างหุ้นส่วนจำกัดสามลดา.
- Bloom. B. S. (1968). **Mastery learning**. UCLA – CSEIP Evaluation Comment. Losangeles : University of California at Los Angeles.

Parker, M. (1971). A program of Scheffe's method. *Educational and Psychological Measurement*. 3(3). 761.

Taro Yamane. (1973). **Statistics: An Introductory Analysis**. 3rd ed. New York : Harper and Row Publications.

10. คำขอบคุณ

การวิจัยเรื่องการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นของเทศบาลตำบลหนองขอนกว้าง อำเภอเมือง จังหวัดอุดรธานี สำเร็จลุล่วงได้ด้วยดี เนื่องจากผู้วิจัยได้รับความกรุณาจากคณาจารย์ประจำหลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรบัณฑิตหลายท่านที่ได้อนุเคราะห์ให้ความช่วยเหลือ และให้คำปรึกษา แนะนำแนวทางที่ถูกต้องอย่างยิ่ง โดยเฉพาะกลุ่มผู้ให้ข้อมูลในเขตพื้นที่เทศบาลตำบลหนองขอนกว้าง ตลอดจนหน่วยงานที่เกี่ยวข้องได้กรุณาให้ข้อมูลคำปรึกษา แนะนำและแก้ไขข้อบกพร่องต่าง ๆ ของปัญหาเพื่อให้มีความถูกต้องสมบูรณ์ ซึ่งผู้ศึกษารู้สึกซาบซึ้งในความกรุณาและการเสียสละเวลาของท่านเป็นอย่างยิ่งจึงขอกราบขอบพระคุณไว้ ณ ที่นี้